

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

№ 30 (3030)

СУБОТА 15 лютого 2003 року

ОФІЦІЙНО

Нас підтримають у світі

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Учора у Верховній Раді приймали делегацію парламенту Канади, очолювану віце-спікером палати громад Елені Бакопанос. «Ми вдячні за проекти, які спільно реалізовуватимемо, — заявив Голова ВР Володимир Литвин. — Ця робота справді важлива. Адже, щоб збудувати правову державу, необхідно мати відповідну законодавчу базу. Тож ми сподіваємося, що співробітництво на рівні парламентів активно розвиватиметься». В. Литвин також повідомив, що цього тижня у ВР відбулися слухання з нагоди 70-річчя голодомору. «Це вперше на загальноукраїнському рівні йшла розмова про цю пекучу для нас проблему, — зазначив він. — Ми єдині в тому, що це був геноцид проти українського народу. І вдячні Канаді, що вона послідовно порушувала цю тему. За результатами слухань буде ухвалено рекомендації, і ми сподіваємося, що їх підтримають у світі, й зокрема в Канаді».

Пані Бакопанос передала вітання від канадського парламенту, а також повідомила, що серед депутатів є й українці канадського походження. І взагалі, за її словами, українська діаспора має хороші позиції в канадському суспільстві, а її представники — в перших ешелонах влади.

Зустріч із послами «великої сімки»

Голова Верховної Ради України Володимир Литвин зустрівся з послами країн «великої сімки». Під час зустрічі співрозмовники обговорили широкий спектр політичних, економічних та соціальних питань. В. Литвин розповів послам про основні завдання третьої сесії Верховної Ради України четвертого скликання, **повідомляє Інформуправління ВР**.

ЗА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ «ГОЛОСУ УКРАЇНИ»

«Джамбу», Кіліманджаро, або Маршрутом українських лелек

Нашу газету читають і в Танзанії.

Завершилася чергова експедиція українських альпіністів у рамках акції «Прапор України — на вершинах світу». Нагадаю: наші співвітчизники встановили його на вершинах Гімалаїв, Ельбрусі, Монблані. А четвертого лютого синьо-жовтий стяг замайорів на найвищій точці гори Кіліманджаро — Ухуро-Пік заввишки 5895 метрів. За сходженням Ігоря Парчевського, Юрія Кравчука з Рівненщини та їх колеги Олександра Щерби з Кіровограда стежили й щиро вболівали журналісти «Голосу України» (газета стала головним інформаційним спонсором експедиції). Тепер, як і обіцяли, розповідаємо про це сходження читачам.

(Закінчення на 4-й стор.).

КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Невідомий художник

Дівчина йде з поля (середина XIX ст.)

Полтавський художній музей.

...І ТРАВА АФГАНКА ВИСОХЛА ДАВНО, або НАША НЕ НАША ВІЙНА

Сьогодні в усіх церквах України відслужать панахиду за тими, хто не повернувся з Афганської війни. Нині майже в кожному райцентрі є свій пам'ятник загиблим воїнам-інтернаціоналістам. Зазвичай він стоїть неподалік пам'ятника героям Великої Вітчизняної війни. На жаль, біля пам'ятників афганцям квіти з'являються лише 15 лютого — в день виведення військ з Афганістану. Сьогодні церемонія офіційного покладання вінків відбудеться і біля пам'ятника афганцям на Печерську в Києві. Це шана від України, матерів, дружин і однополчан. Два дні тому свою шану полеглим воякам віддала російська делегація, яка саме для цього прибула до Києва.

Це вже 14-й рік, відколи наші хлопці не гинуть в Афганістані.

(Продовження теми на 4-й стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

У НОМЕР

Смерть з багатьма невідомими

Міжнародна експертиза встановила, що директор агентства «Українські новини» Михайло Коломієць помер 28—29 жовтня 2002 року, **повідомили агентству «Інтерфакс-Україна» в прес-службі прокуратури Києва**.

У повторній експертизі тіла М. Коломійця брали участь українські експерти, білоруський експерт Олександр Сосновський, а також, на вимогу міжнародної правозахисної організації «Репортери без кордонів», — французький експерт Жан Ріволе. Вони дійшли висновку, що причиною смерті журналіста стало самогубство. За словами заступника начальника головного слідчого управління Генеральної прокуратури України Василя Чернікова, у слідства на цей момент немає підстав вважати, що М. Коломійця було вбито або доведено до самогубства. Проте ці версії, як і раніше, перевіряються.

У прокуратурі Києва також повідомили, що нині для з'ясування мотивів самогубства призначено посмертну психолого-психіатричну експертизу, після якої буде прийнято остаточне рішення у справі М. Коломійця.

Розслідування триває

Міністр внутрішніх справ України Юрій Смирнов вважає, що нині немає підстав висувати якісь інші версії загибелі колишнього народного депутата України Анатолія Єрмака, крім нещасного випадку внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

Як повідомляє агентство «Інтерфакс-Україна», про це він заявив в інтерв'ю журналістам у Харкові. Ю. Смирнов сказав, що не сумнівається в тім, що «хтось обов'язково висуне версію теракту». За словами міністра, поки що розглядається лише версія, яка очевидна — ДТП. Але якщо з'являться підстави або додаткова інформація для вивчення інших версій, їх також розглядатимуть.

Коли суміжник за брата

ВАТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання імені Фрунзе» та ВАТ «Рязанський верстатобудівний завод» уклали нову довгочасну угоду про техніко-економічне співробітництво, розраховану на сім років. Нею, зокрема, передбачено поставку в Суми та оновлення більш як 1000 верстатів нового покоління.

Флагмана українського машинобудування та лідера російського верстатобудування єднають давні партнерські стосунки. Фрунзенці, наприклад, сьогодні експлуатують майже 250 одиниць унікального металорізального устаткування рязанського виробництва. Втім, модернізація виробництва, яку постійно здійснюють сумчани, змусила їх знову звернутися по допомогу до суміжників. І росіяни не відмовили українцям, **повідомляє наш власний кореспондент Владислав ЖМУРКОВ**.

Універсали заселяють вільну зону

Вільна економічна зона «Інтерпорт-Ковель», яка впродовж двох років після відповідного указу Президента практично існувала лише на папері, обзавелася першим реальним інвестором. Столична фірма «Інтерліс» планує побудувати тут завод з виробництва газової апаратури на експорт. Отож зону почали заселяти універсали.

Однак благим намірам бізнесменів поки що стоїть на заваді відсутність закону стосовно спеціальної економічної зони «Інтерпорт-Ковель», другий розгляд якого планується у парламенті наприкінці лютого цього року, **повідомляє наш власний кореспондент Роман ЖИЖАРА**.

■ У всіх загальноосвітніх школах і дошкільних навчальних закладах Вінниці припинено заняття у зв'язку з епідемією грипу. З цієї самої причини не навчаються діти у п'ятдесяти школах області.

За даними обласної санепідемстанції, бюджетних коштів для вакцинації дітей виділено найменше останніми роками: отже, убезпечено від інфекції тільки вихованців дитячих будинків у Вінниці і Тульчині. Власним коштом щеплення зроблено трохи більш як одній тисячі вінничан. Вакцинацію працівників проведено на окремих підприємствах з приватною формою власності. Одна доза рятівної ін'єкції коштує у вінницьких аптеках від 35 до 46 гривень, **повідомляє наш власний кореспондент Віктор СКРИПНИК**.

■ Торік Рівненська дирекція УДППЗ «Укрпошта» посіла перше місце в Україні серед споріднених підприємств за результатами рейтингових оцінок. Враховували рентабельність, дебіторську заборгованість, якість поштового зв'язку тощо.

Серед вузлів зв'язку області найкраще попрацювали поштовики Володимирецького і Дубровицького районів, **повідомляє наш власний кореспондент Олександра ЮРКОВА**.

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

2002 року в Україні народилося 391 тисяча дітей. Уперше за останній час зафіксовано зростання народжуваності

У КОМІТЕТАХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ

Технопарк: необґрунтовані утиски з боку органів управління

У липні 1999 року прийнято Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків». Ним ставилося завдання відновити, пожвавити наукову й виробничу діяльність, а відтак створювати вітчизняні конкурентоспроможні вироби й сучасні технологічні процеси їх виготовлення. Цим законом «народили» перші три технопарки. Згодом з'явилося ще п'ять. До складу кожного з них ввійшли науково-дослідні інститути й виробничі підприємства.

Проте нині працює лише чотири й до того ж не так ефективно, як могли б, як передбачено законодавством. Адже для забезпечення інноваційного розвитку країни Верховна Рада прийняла ще закони України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності України», «Про інноваційну діяльність».

І все-таки за два роки наявні технопарки реалізували інноваційної, наукоємної продукції на суму близько 300 млн. гривень, експортували її на суму майже 103 млн. гривень. Водночас до держбюджету відрахували майже 16 млн. гривень. Але ці показники могли б бути значно вищі.

Що заважає краще працювати діючим технопаркам, перешкоджає запрацювати врешті-решт іншим? Ці причини й проблеми ретельно проаналізував **Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти** під керівництвом голови комітету Станіслава Ніколаєнка на своєму виїзному засіданні в Інституті електрозварювання імені Є. Патона, де діє один із технопарків.

Члени комітету, запрошені представники багатьох міністерств і відомств зазначали: одна з причин малоефективної діяльності технопарків є недостатність та недосконалість визначення Цивільним кодексом України поняття «спільний договір» між суб'єктами спільної діяльності, який на практиці має набагато ширші параметри і виходить за правові рамки, визначені цим кодексом. Потребує підтвердження статус інноваційних проектів технологічних парків та відповідальність за вчасне і якісне їх виконання. Правова незахищеність проектів стала основним гальмом діяльності технопарків, причиною необґрунтованих утисків з боку низки органів управління. Почастішали випадки, коли виконання проектів стримується і навіть припиняється через надмірні й часом незаконні «заходи» Податкової адміністрації і Митної служби України. Наслідок дій цих відомств — банкрутство тих небагатьох підприємств, які проводять інноваційну діяльність, відвертання інвесторів від фінансування інноваційних проектів. У підсумку — дискредитується сама ідея створення і діяльності технопарків.

Комітет визнав діяльність та розвиток технологічних парків одним з найважливіших завдань держави, що відповідає основному стратегічному курсові України на інноваційний розвиток. А технопарки назвав вікном у майбутнє високих технологій і техніки. Рішення комітету буде доопрацьовано з урахуванням доповнень і пропозицій, висловлених під час засідання. Доручено також підкомітету, який очолює Костянтин Ситник, підготувати проект закону про внесення змін до законів про поліпшення діяльності технопарків. Схвалено також ініціативу донеччан про створення технопарку екологічної спрямованості й запропоновано поширити цю діяльність і на Луганську область.

У засіданні комітету взяв участь і виступив президент Національної академії наук України Борис Патон.

Яків ГАЛЬЧЕНКО.

ФОТОФАКТ

Шістдесятиріччю визволення міста від німецько-фашистських загарбників присвячено виставку «Уклін бійцям — визволителям Луганська», відкриту в міському Музеї історії та культури.

На знімку: екскурсовод Любов Пелєвіна знайомить юних відвідувачів з експозицією, присвяченою військам 3-ї Гвардійської армії під командуванням генерал-лейтенанта Д. Лелюшенка.

Фото Вадима ЛІСНОГО (Укрінформ).

Космічний поклик з «валентинками» відклали

АКЦІЇ

Чергове послання позаземним цивілізаціям, яке було заплановано відправити з Національного центру управління і випробування космічних засобів України в Євпаторії 14 лютого («ГУ», 08.02.03), відклали на березень—травень.

Причина, як повідомили представники Національного космічного агентства країни прибулим іноземним вченим-зорезнавцям і журналістам, банальна: не встигли підготуватися технічно, бо запізнилися з оформленням заявки на проведення цього експерименту. Мовляв, позапланову для євпаторійського центру акцію треба було обмізкувати завчасно, та й договору на проведення цих робіт немає.

І це за умов, що за нього американська сторона вже виплатила нашій державі повну вартість проекту — 150 тисяч доларів. А Євпаторія, звідки вперше у світі, 19 листопада 1962 року, було відправлено перше радіоповідомлення і лише через 12 років його повторили американці, цього разу сама допустила «затримку на старті». Чим зіпсувала реноме визнаного на землі лідера в цій справі, адже з чотирьох таких послань у світі три — українські!

До того ж запланований нинішній вихід на контакт з космосом передбачав відправлення не лише максимуму закодованої в радіопосланні наукової інформації про Землю, а й «валентинок» — своєрідних освідчень землян у любові до галактичних (якщо вони є) цивілізацій — мешканців зірок із сузір'їв Андромеди, Кассіопеї, Діви й Оріону. Нинішній зв'язок з нашими сподіваними братами по розуму долатиме відстань у 39 світлових років і летітиме до можливих адресатів майже півстоліття і ще стільки само повертатиметься з очікуваною відповіддю. Це якщо він відбудеться взагалі, бо прикрий «збій на старті» може негативно позначитися на подальших планах співробітництва всіх учасників експерименту: наших, американських і російських зв'язківців з космосом. Принаймні американці вже вважають, що для наступного контакту з цивілізаціями Галактики від української сторони знадобляться додаткові гарантії відправлення радіопослання. Схоже, перш ніж шукати взаєморозуміння в космосі, всім сторонам проекту «Космічний поклик» варто було б завчасно обмінятися «валентинками» між собою.

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

САМОВРЯДУВАННЯ

Ради різні — навчання спільне

Учора в Одесі завершила роботу всеукраїнська нарада-семінар на тему «Практичне вирішення обласними радами спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ і міст», організована Верховною Радою України та Одеською облрадою. У нараді-семінарі взяли участь голова Комітету ВР з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Анатолій Матвієнко, народні депутати України, заступники Голови ВР АР Крим, голів обласних, Севастопольської міської рад.

Протягом двох днів учасники заходу знайомилися з роботою місцевих рад, відвідували об'єкти виробничої та соціально-культурної сфер. Вони побували в Овідіопольському районі. Цей район — один із небагатьох сільських районів, куди торують доволі широку стежину зарубіжні інвестори, щороку вкладаючи в його економіку мільйони доларів. Ефективно працюють тут сільськогосподарські та промислові підприємства. Звідси — немалі можливості для розвитку соціально-культурної сфери. Мали що показати і в портовому Іллічівську, де останнім часом активно розвиваються мале та середнє підприємництво, бізнесові структури. Завдяки залученню інвестицій, що обчислюються тут десятками мільйонів доларів, у місті щороку починають працювати по кілька нових підприємств. На двох із них — взуттєвій фабриці СП «Імперія» та заводі з виготовлення крабових паличок «Аквавіт» — побували учасники наради-семінару. В місті, як із деяким подивом дізналися гості, повністю подолано безробіття, і нині тут є чимало висококоплачуваних вакантних робочих місць. Відбулося знайомство і з діяльністю двох морських портів — Іллічівського та Одеського.

Під час пленарного засідання учасники наради-семінару обмінялися досвідом роботи з розв'язання питань життєзабезпечення територіальних громад сіл, селищ і міст, вказали на низку проблем місцевого самоврядування, що потребують законодавчого і практичного вирішення.

Георгій ВОРОТНЮК.

У НОМЕР

Швидка допомога від народного депутата

Ключі від новеньких реанімаційних автомобілів отримали із рук народного депутата України, голови благодійного фонду «Надія» Леоніда Байсарова медики Димитровської станції швидкої медичної допомоги та Добропільської центральної районної лікарні (Донецька область). За останні десять років у фінансуванні медичних закладів не передбачалося коштів на оновлення санітарного автотранспорту, а технічний стан наявних машин викликає тривогу. Нові автомобілі дадуть змогу оперативно надавати невідкладну медичну допомогу та за потреби доставляти важких хворих до клінік області. Це вже не перше поповнення автопарку «швидкої», здійснене за сприяння народного депутата. У серпні минулого року такі автомобілі отримали міські лікарні Добропілля і Красноармійська. Крім того, медичні заклади виборчого округу забезпечувалися м'яким інвентарем і спецодягом, харчуванням для хворих і оздоровчими путівками для медиків.

Ліна КУЩ.

Вели мову про партійне слово

Уперше вчора за своєрідним «круглим столом» зібралися редактори 27 партійних газет, які видаються в Україні. Йшлося передусім про ті проблеми, з якими стикаються ці видання, про специфіку роботи партійної преси в сучасних умовах. Організаторами унікальної зустрічі стали Національна спілка журналістів України та «Незалежна агенція «Ексклюзив-XXI», які приурочили розмову про партійне слово до третьої річниці заснування агентства новин «Укрпартінформ».

Окрім того, організатори заходу запросили на розмову голову Державного комітету телебачення і радіомовлення Івана Чижа, представників Міністерства юстиції та Центральної виборчої комісії. Щоправда, через низку об'єктивних причин працівники міністерства і ЦВК участі в ній не взяли.

Володимир КОРОЛЮК.

ФОТОФАКТ

У складі оркестру Одеського інституту Сухопутних військ завжди були вихованці — хлопці 14—17 років. Сьогодні юних музикантів у колективі четверо. Вони навчаються у вечірніх школах і музичних училищах. Після досягнення призовного віку мають намір продовжити службу в музичних колективах ЗС.

На знімку: вихованці оркестру на репетиції.

Фото Олександра СЄРОГО (Укрінформ).

ГОТУЄТЬСЯ ЗАКОНОПРОЕКТ

Масонів — на нари

У Верховній Раді зареєстровано законопроект, що передбачає кримінальну відповідальність за членство в масонських ложах. Автор документа — член фракції «Наша Україна» Тарас Чорновіл — пропонує доповнити Кримінальний кодекс статтею, що передбачає обмеження чи позбавлення волі на строк 3—5 років для людей, котрі є членами масонської організації чи іншої структури, вступ до яких потребує складання присяги чи клятви, яка зобов'язує до їх неухильного виконання і є пріоритетною стосовно державних присяг і передбачених Конституцією і законами обов'язків громадян.

Новий закон про рекламу: в інтересах суспільства чи рекламного бізнесу?

Необхідність прийняття нової редакції закону про рекламу зумовлена часом. Нині чинний закон, ухвалений ще 1996 року, потребує передусім узгодження з європейськими стандартами. Потрібно також доопрацювати термінологічну базу, уточнити зміст цілої низки статей, конкретизувати норми задля уникнення двозначностей.

Однак найголовнішою проблемою, яка є нині у сфері реклами в Україні та яка ставить питання про вдосконалення чинного закону, є невиконання, а в ряді випадків — свідоме ігнорування його норм. Наведу лише один приклад, який може підтвердити кожен український телеглядач. Стаття 12 чинного закону прямо забороняє переривання фільмів рекламою, проте вона порушується чи не на кожному вітчизняному телеканалі. Сьогодні фільми щонайменше три рази перериваються і блоками реклами, і анонсами. Водночас формально телеканали не порушують закону, бо вважають, що анонси не є формою реклами.

Вочевидь держава повинна впорядкувати рекламний ринок. І новий законопроект має здійснити істотні кроки для цього. Так, зокрема, в ньому буде дозволено переривати фільм один раз на 45 хвилин рекламою чи анонсами, до того ж у новій редакції закону чітко визначено межі фільму, який починається і закінчується першим зображувальним кадром. Але нині телекомпанії під час визначення меж фільму керуються не законом, а роз'ясненням, яке чиновник зробив, очевидно, не лише з альтруїстичних міркувань.

Зауважимо, що норми нового законопроекту, на відміну від чинних, дозволяють телеканалам двічі переривати фільм (адже тривалість більшості фільмів перевищує 90 хвилин). Закон обмежує загальну тривалість реклами 15 відсотками на кожну годину мовлення. Ці та інші обмеження цілком відповідають положенням Європейської конвенції про транскордонне мовлення, котру готує до ратифікації Україна.

Наступний блок проблем пов'язано з обмеженням на рекламування певних видів товарів, насамперед — алкоголю і тютюну. Як відомо, пряма реклама алкоголю заборонена в більшості країн Європи. Саме так можна захистити права громадян, зокрема неповнолітніх, на захист від пропаганди шкідливих для здоров'я тютюнопаління і вживання алкоголю.

Проект нового закону про рекламу передбачає суворіші норми для використання зовнішньої реклами алкоголю і тютюну. Пропонується істотно збільшити розмір попереджувального напису, а замість «Мінздраву», який попереджає, необхідно виробити дієвіше попередження. У пропонованому варіанті — «Куріння може викликати захворювання на рак», «Вживання алкоголю шкодить вашому здоров'ю». У більшості європейських країн діє саме такий механізм функціонування попереджувального напису.

Прикметно, що опоненти нового законопроекту (а найгучніше виступають проти нього власники рекламних агенцій) апелюють саме до суспільного інтересу та інтересів споживачів реклами. Однак досі ніхто не провів репрезентативних соціологічних досліджень, які чітко свідчили б про ставлення суспільства до цієї проблеми, зокрема, реклами алкоголю і тютюну та доцільності введення обмежень. Проте це не заважає говорити від імені «пересічного глядача», якому потрібні якісні вітчизняні програми.

Дивною видається логіка керівників деяких телеканалів, які домагаються скасування якомога більшої кількості обмежень на рекламу, мотивуючи це тим, що інакше вони не здатні виробляти конкурентоспроможний продукт. Облишимо питання, яким чином зайві три хвилини реклами на годину (порівняно з російськими конкурентами) можуть допомогти вітчизняному телебаченню здійснити прорив до якісних телепрограм. Питання варто поставити інакше: чи є насправді лише розмір рекламного ринку ключовим для зростання якості українського телебачення? Адже у 2002 році рівень ринку телевізійної реклами зріс більш як на 60 відсотків і становить 80—85 мільйонів доларів США. За таких темпів зростання рекламного ринку логічно було б очікувати відповідного зростання якості телепрограм.

Але протягом минулого року сталося протилежне. Як ніколи раніше, поширення набули так звані «спільні продукти» українських та російських телеканалів — звісно, російськомовні й призначені передусім для російського споживача. Не кожен український телеканал досі спромігся провести паралельне дублювання фільмів українською мовою, яке коштує від 500 до 800 доларів. Жоден з провідних українських телеканалів не виробив власної новорічної програми, всі програми були закуплені в Росії і, відповідно, за участю російських виконавців.

Ці факти переконують у тому, що питання конкуренції українських і російських телеканалів є не так економічним, як політичним. Адже вартість реклами на російських каналах набагато вища за українську не лише через вищу якість і рейтинг програм. Істотним чинником є те, що російські канали продають рекламодавцеві не лише власну аудиторію, а й аудиторію України та інших країн близького зарубіжжя. Тому топ-менеджерам телеканалів у їх цілком закономірному і зрозумілому прагненні перемогти в конкуренції з російськими мовниками, варто звертатися щонайперше до своїх власників, які відіграють не останню роль у виробленні зовнішньої політики України.

Комітет, який я очолюю, готовий до дискусії з удосконалення цього законопроекту. Одним з етапів такої дискусії стало проведення 3 лютого в Києві громадського обговорення нового законопроекту, підкреслюю, ще до того, як він був зареєстрований і пройшов перше читання у Верховній Раді. Я не знаю жодного іншого комітету, який би так відкрито працював над обговоренням законопроектів.

Безумовно, між першим і другим читаннями потребують доопрацювання базові положення, які стосуються визначень понять, уникнення двозначностей та повторів. Ми готові також піти назустріч і розглянути пропозиції фахівців, які стосуються змісту конкретних статей проекту закону про рекламу. Однак результатом цих домовленостей має стати не перемога інтересів професійних телерадіоорганізацій, підприємств ринку реклами чи будь-яких інших лобістських структур, а інтересів українського суспільства.

Микола ТОМЕНКО,
голова Комітету ВР з питань свободи слова та інформації.

Є дещо важливіше за турботу про людей?..

ФАСАДИ І ЗАДВІРКИ

Бідному громадянинові вже давно незатишно на рідних тротуарах. Іноді безпардонні «мерси» та іже з ними встромляються носами просто в двері під'їзду, і вийти з будинку можна лише подолавши певні перешкоди. А якщо ви з дитячою коляскою...

Усілякі заклади захоплюють перші поверхи і відгороджують частину тротуарів і вулиць. Ані під'їхати, ані підійти. Перефарбовують фасади, спотворюють будинки рекламою, лякають мешканців опівнічним ревінням музики...

Щось подібне відбувається і на вулиці Горького **(див. «Тріщать перекриття, тріщать обіцянки», «Голос України», 29.01 2003 р.).**

Маю сказати, Голосіївська райдержадміністрація після публікації здійснила посадовий подвиг. За час, що минув, з обмежувальних загород вдалося зняти емблему місцевого казино, а рекламний автомобіль поставити з підпірок на тротуар і проїжджу частину **(див. фото).** Якщо так і далі піде, то до кінця повноважень Т. Строкань, глави тієї самої адміністрації, можуть прибрати і загородження. З усіх інших питань, порушених у згаданому матеріалі, пані Строкань зберігає горде мовчання. Що ж, нагадаємо Тетяні Григорівні, що вона перебуває на державній службі і зобов'язана відповідати **(Закон «Про інформацію», ст.32, Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо безперешкодної діяльності засобів масової інформації, дальшого утвердження свободи слова в Україні», п.6).** А може, Тетяна Григорівна не знає законів і указів Президента?

Редакція газети «Голос України» звернулася до Головного управління містобудування й архітектури Києва з запитом: чи давався дозвіл на часткове фарбування в інший колір фасаду будинку по вул. Горького, 8?

Якщо «бої місцевого значення» не принесуть успіху, то редакції доведеться потурбувати міського голову.

Але ми продовжуємо сподіватися, що для Тетяни Григорівни турбота про людей не слова, а суть роботи. Чи не так?

Анатолій ФЕДОРІВ.
Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

Боротьба з монополістом ефективна, коли узгоджена

КОНКУРЕНЦІЯ

Ратифікований Верховною Радою у січні цього року Договір країн СНД з проведення узгодженої антимонопольної політики та міжнародна діяльність АМКУ стала приводом для розмови з першим заступником голови АМКУ Олександром МЕЛЬНИЧЕНКОМ.

— Олександре Івановичу, що саме і чому ми повинні узгоджувати?

— Договір дає вичерпну відповідь на ваше запитання. Він встановлює конкретну процедуру взаємодії органів, покликаних захищати конкуренцію на теренах СНД. Простіше кажучи, тепер ми маємо механізм втілення принципів узгодженого застосування національного законодавства сторін для виявлення та перепинення транснаціональних обмежень конкуренції.

У новій редакції цей міжнародний акт підписано на засіданні глав урядів країн СНД 25 січня 2000 року в Москві терміном на п'ять років. І його дію автоматично продовжуватимуть доти, доки сторони не приймуть іншого рішення. Документ, справді, якісно новий. Він спирається на сучасну концептуальну базу, яка сприяє формуванню повноцінних ринкових відносин між країнами СНД на засадах справедливої конкуренції, поліпшення її культури. Не кажучи вже про те, що теперішня редакція зближує національні законодавства у сфері захисту конкуренції.

— Мова про нову редакцію договору, а коли він був підписаний уперше? І чому Верховна Рада України не ратифікувала його раніше?

— Вперше договір було підписано ще на засіданні глав урядів держав Співдружності 23 грудня 1993 року. Тоді Верховна Рада України його не ратифікувала через певні наднаціональні норми заборонного змісту. До того ж договір не передбачав механізму взаємодії держав щодо припинення порушень конкуренційного законодавства, вживав поняття «спільний економічний простір», наділяв певні органи повноваженнями приймати рішення, які були обов'язкові для виконання суб'єктами господарювання. Нова редакція договору врахувала сучасні принципи міжнародного співробітництва у галузі конкурентної політики та усунула ці недоліки. В розробці нової редакції документа Антимонопольний комітет України брав активну участь. Важливо те, що договір у своїй новій редакції усунув усі ті суперечності, які стримували Верховну Раду України ратифікувати його раніше.

Співробітництво у сфері конкурентної політики гармонізує інтереси різних країн в напрямі до лібералізації міжнародної торгівлі, сприяє формуванню привабливого інвестиційного клімату. Слід зазначити, що договір у новій редакції вже набув чинності у всіх державах Співдружності. Тож ратифікація Україною цього договору, як-то кажуть, на часі. Бо це активізує економічні зв'язки з країнами СНД, забезпечить захист конкуренції шляхом співробітництва на добровільних засадах.

— Відомо, що договір посприяв створенню Міждержавної ради з антимонопольної політики...

— П'ять років дії договору засвідчили його неабияку роль у розвитку міжнародного співробітництва країн СНД у сфері захисту конкуренції. На його основі, справді, створено Міждержавну раду з антимонопольної політики, яка включає представників усіх антимонопольних органів держав Співдружності. Ця рада розглядає питання професійної діяльності щодо розвитку і захисту економічної конкуренції, розробляє спільні документи, спрямовані на узгодження підходів до впровадження конкурентної політики і законодавства, сприяє обміну досвідом конкурентних органів країн СНД.

— Яким чином Антимонопольний комітет України використовує міжнародний досвід боротьби з порушниками конкуренційного законодавства?

— Співпраця з аналогічними органами інших країн є одним із пріоритетних напрямів нашої роботи. Дуже часто при розгляді справ спеціалісти комітету використовують практику вирішення схожих проблем своїми зарубіжними колегами. Окрім того, фахівці комітету порівнюють методики розслідування, вивчають відповідні законодавчі норми.

— А як ви загалом оцінюєте українське конкуренційне законодавство?

— Воно містить норми, які дають органам державної влади, суб'єктам господарювання достатні важелі впливу для перепинення практично всіх правопорушень у сфері конкуренції. Це не лише адміністративна, кримінальна, а й конкуренційна відповідальність осіб, яка передбачає накладання штрафів на суб'єкта господарювання (часом до 10 відсотків доходу від реалізації). Це — можливість стягувати з порушника компенсацію заподіяної потерпілому шкоди у подвійному розмірі, навіть примусовий поділ підприємства-монополіста.

З участю фахівців комітету розроблено і передано на розгляд парламенту відповідний законопроект — «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України». Він передбачає посилення відповідальності за небезпечні для суспільства антиконкурентні злочини з одночасним скасуванням кримінальної відповідальності за ті порушення, ефективне усунення яких передбачають норми законодавства про захист економічної конкуренції.

Розмовляв Олег ЗУБЧИК.

Якщо до людей з увагою

За результатами минулого року кількість звернень громадян до Луганської облдержадміністрації збільшилася. Але керівництво регіону вбачає в тому позитивні тенденції. Передусім воно розцінює це як довіру до обласної влади та зростання її авторитету в розв'язанні проблем населення, у зв'язку з чим потік листів до Києва зменшився на 11 відсотків. Головні питання, з якими громадяни звертаються до представників влади, стосуються житлово-комунальних умов, соціального захисту, охорони здоров'я та працевлаштування, а найбільше листів надходить із шахтарських регіонів. Причиною виникнення тотальних проблем соціального характеру люди називають непродуману політику держави у проведенні реструктуризації вугільної галузі. З допомогою народних депутатів від Луганщини інтереси громадян удається лобіювати у найвищих урядових інстанціях. До певної міри така спільна робота допомогла зменшити гостроту протестних акцій.

Алла АНТИПОВА.

Гідна книги рекордів Гіннесса

ФОТОПОГЛЯД

Ви навіть не уявляєте, як цікаво було спостерігати за цим сеансом одночасної гри в шахи, — коли в один ряд за шахівницями сидять п'ятнадцять здорових дядьків (гросмейстери та майстри спорту), а проти них грає одна маленька тендітна дівчинка. Це було у Верховній Раді на традиційному шаховому парламентському турнірі депутатів усіх скликань, який щороку проводить Асоціація народних депутатів. Тут я і познайомився із всесвітньо відомою шахісткою **Катрусею ЛАГНО з Краматорська Донецької області.** До речі, саме цього дня Катрусі виповнилося тринадцять років.

Нині Катя Лагно — шестиразова чемпіонка України серед дівчат, чемпіонка Європи і світу, наймолодша серед жінок міжнародний гросмейстер у світі. Цей титул вона завоювала, коли 29 квітня 2002 року виконала норму міжнародного гросмейстера, випередивши угорку Юдіт Полгар.

Вона живе у дружній і спортивній сім'ї. Батько, Олександр Володимирович, працює тренером у Донецькому обласному шаховому клубі імені О. Момота, мама, Наталія Валентинівна, — інструктором. А рідний брат Каті Ігор, старший від чемпіонки на два роки, — не тільки кандидат у майстри спорту із шахів, а ще успішно займається боксом.

Фото автора.

Як сказав мені директор шахового клубу, де, як бачимо, успішно навчається Катя Лагно, Олександр Вікторович Мартинков, її кандидатуру невдовзі буде подано для занесення до Книги рекордів Гіннесса...

Олекса ВАЩЕНКО.

АНОМАЛІЇ

Гойдаючись на хвилях забуття

Недарма кажуть, що сон — найкращі ліки. Те, що він рятує людей від стресів, багатьох захворювань та й просто знімає втому, знає кожен. З другого боку, ці, здавалося б, універсальні ліки, що не мають протипоказань і побічних ефектів, можуть завдати безліч неприємностей. У разі «передозування».

Вважається, що тривалість нормального сну становить 6—9 годин на добу. Деякі соні можуть перебувати в «обіймах Морфея» по 10—12 годин. Але часом під дією певних чинників людина може заснути на кілька днів, місяців і навіть років. Ідеться про летаргію (грец. lethargia, від lethe — забуття та argia — бездіяльність), хворобливий стан, схожий на сон, що характеризується нерухомістю, відсутністю реакцій на зовнішні подразники та очевидних ознак життя.

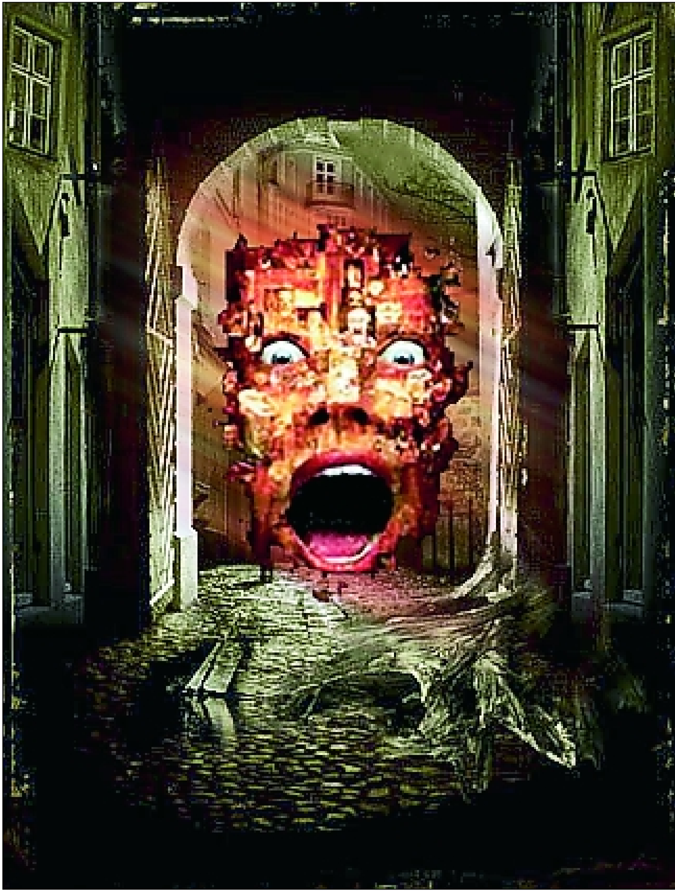
Летаргія відома ще з біблійних часів. У Старому і Новому заповітах можна знайти безліч прикладів воскресіння померлих. Зокрема, відома історія Лазаря, на думку деяких дослідників, є не що інше, як пробудження після летаргійного сну. Існування феномену дало привід для створення численних казок про сплячих красунь і героїв.

У житті, на жаль, усе часто закінчувалося значно сумніше — заснулу людину вважали померлою і просто ховали. Передчасному похованню сплячих сприяла і низька медична культура лікарів минувшини, особливо середньовіччя. Нерідко похованих живцем рятували злодії, які розкопували могили, щоб пограбувати покійника. Інколи люди, котрі чули шум з могили, не тікали зі страхом, а допомагали бідолашним. Щоб уникнути таких трагедій, уже в середні віки в багатьох країнах Європи законом було заборонено спішний похорон. Це врятувало життя Франческо Петрарці (1340—1374 рр.). Італійський поет у віці 40 років тяжко захворів. Коли він не прокинувся, оточуючі вирішили, що він помер. Отямившись від холоду в розпал приготувань до похорону, за чотири години до кінця встановленого законом терміну поховання, Петрарка вилаяв слуг за протяг. І прожив ще 30 років.

Перенесення старих європейських кладовищ, під час якого робиться вибіркова перевірка трун, виявило тисячі випадків поховання живцем. Ці страшні історії стали причиною виникнення психічного розладу — тафефофобії — невмотивованого страху бути похованим живцем.

Дуже боявся цього Микола Васильович Гоголь. Він не раз висловлював побажання, щоб його після смерті не ховали впродовж двадцяти днів. Проте його душоприказники знехтували це. А коли в 1931 році більшовики переносили могилу Гоголя, присутні під час ексгумації виявили, що череп великого письменника повернутий набік, а матерія в труні розірвана.

Англійський письменник Вілкі Коллінз, перш ніж лягти спати,

щоночі залишав записку, в якій просив у разі його смерті ретельно переконатися в тому, що він справді помер. Боявся опинитися в могилі живим і винахідник Емануїл Нобель, а в його сина Альфреда, засновника Нобелівської премії, цей страх переріс у манію. Страшився опинитися серед похованих живцем і Едгар По, який написав на цю тему кілька зловісних оповідань, де використав документальні випадки, описані в пресі.

Тафефофобія свого часу породила цілий напрям у винахідництві. Емануїл Нобель винайшов, зокрема, «безпечну труну з вентиляцією та сигналізацією». У 1880 році Боссельман з Гамбурга запропонував «рятівне обладнання для псевдопокійників». Біля серця трупа під'єднували чутливі контакти. Якщо покійник ворушився, вони замикали електричний ланцюг, лунав дзвінок, автоматично вмикалося світло, вентилятор. Крім того, за покійником можна було стежити з допомогою спеціального перископа. Та найбільш «просунутим» винаходом став установлений у труні телефон, другий апарат мав стояти в родичів. Слід зазначити, що в наші дні ця ідея дістала несподіваний розвиток. Дехто з найтурботливіших родичів оснащує останній притулок померлого мобільним телефоном.

Інколи, втім, уявна смерть небезпечна не тільки для сплячого, а й для оточуючих. Так, для сторожа невеликого кладовища в передмісті Белграда зустріч з покійником, який отямився від летаргійного сну, закінчилася серцевим нападом. «Покійник», не зовсім, мабуть, розуміючи, що відбувається, вибрався зі склепу і попросив закурити. В іншому випадку, в одному з моргів Нью-Йорка, «труп» ожив після першого дотику скальпеля. «Тіло» вчепилося в горло патологоанатома, і той помер від шоку.

Та, на щастя, випадки чудесного пробудження після десятиліть сну трапляються не тільки в казках. Москвичка Назіра Рустемова проспала 16 років. За її словами, чотирирічною дитиною вона впала «у стан, схожий на марення», а потім заснула. Всі ці роки вона перебувала під наглядом лікарів. Прокинулася Назіра від звуку телефонного дзвінка в день, коли їй виповнилося 20 років.

Випадок найдовшого, офіційно зареєстрованого летаргійного сну, занесеного до Книги рекордів Гіннесса, стався у Дніпропетровській області. В 1954 році тридцятирічна Надія Лебедіна внаслідок стресу, отриманого під час сварки з чоловіком, заснула. Знову жінка прийшла до тями лише в 1974-му. Лікарі визнали її цілком здоровою.

Не менш цікавий випадок Параски Калінічової. Впродовж півстоліття вона час від часу впадає в летаргійний сон. Проспавши тиждень-другий, старенька, як ні в чому не бувало, прокидається, починає займатися домашнім господарством, няньчить онуків. Вона давно втратила лік, скільки всього разів впадала в летаргійний сон. В одному впевнена — не менше сотні.

Сучасний рівень медицини, за твердженням фахівців, хоча й не дає змоги відповісти на всі запитання, пов'язані з механізмом виникнення і перебігом летаргії, але принаймні унеможливлює поховання живцем. Хоча кінь на чотирьох...

Уже цього року 79-річний італійський пенсіонер Роберто де Сімоне переніс інфаркт, і його доставили до кардіологічного відділення госпіталю майже в безнадійному стані. Лікарі вирішили, що він помер, і передали тіло родичам, щоб вони попрощалися з ним до похорону. Але через 12 годин він прокинувся — у труні, на щастя, ще відкритій — і слабким голосом попросив: «Не дасте мені трохи води?». «Диво», — закричали неляκливі родичі й викликали сімейного лікаря. Він оглянув хворого і розпорядився відвезти його до госпіталю. Цього разу — з респіраторним захворюванням.

Олег ДЕНИСОВ.

Афганець — це не ярлик

Цю війну згадують двічі на рік: день введення військ і день їх виведення. Першу дату — тихо, чаркою чогось, гідного солдата. Другу — покладанням вінків до пам'ятника афганців на Печерську. Щоправда, цього року в столиці відзначили ще й концертом — подарунком українським афганцям від російських. У рамках року Росії в Україні до Києва прибули російські співаки.

Отож, сьогодні 14 років виведення Радянських військ з Афганістану. Життя розкидало учасників тих подій. «Ми досі ще разом, хоча бачимося рідко», — з таких слів почалася ця незвичайна зустріч. А зібралися ректор Київської духовної академії та семінарії Микола Забуга (кавалер двох Орденів Червоної Зірки, ордена «За мужність» III ступеня»), голова Держкомітету України у справах ветеранів Сергій Червонописький, його заступники Валерій Аблазов, Віталій Раєвський, помічник Артур Дерев'янко (кавалер Ордена Червоного Прапора та трьох Орденів Червоної Зірки). Коли збираються люди, котрі давно не бачилися і їм є що згадати, розмова виходить про все: і про минуле, і про майбутнє...

Цю річницю комітет хоче відзначити під девізом «З нами Бог, Україна і наше бойове братерство». «Так уже склалося, що на зламі тисячоліть найбільшим лихом стали тероризм і наркотики, — вважає Віталій Раєвський. — Війна в Афганістані триває. Ця країна постачає наркотики, за які купує у невірних зброю і нею їх і вбиває. Мабуть, у світі не існує країни, де немає центрів ісламських войовничих екстремістів. До речі, як засвідчив останній перепис населення в Україні, у нас також істотно посилився «ісламський чинник». «Ісламський чинник... Коли ще він стане серйозною силою, — вступив у полеміку Микола Забуга. — Нам самим треба зміцнювати свій дух. Мені не зрозуміло, коли якісь сили намагаються довести, що львів'янин, киянин чи чернігівець не те саме, що українець». «І коли створюють організацію патріотів, котра шле до комітету листи, мовляв, воїни, які воювали в Афганістані, просто жандарми, що придушували свободу, — приєднався до розмови Сергій Червонописький. — Треба, щоб угорі почули, що людей намагаються поділити на патріотів першого і другого сорту». «А чи хочуть нас почути? —запитує Микола Забуга. — Афганцям зазвичай допомагають у рамках акцій. Хоча, гадаю, в Україні не найгірша ситуація».

Насправді воїни-інтернаціоналісти мають причини ображатися. От хоча б один із прикладів. Свого часу людям активно нав'язували ідею, що ті, хто воював в Афганістані, — потенційний кримінальний елемент. Мовляв, психіка нестійка, дії непередбачувані, поведінка невмотивована. «Це ярлик, — вважає Сергій Червонописький. — Коли Кравчук тільки-но став президентом, ми надіслали прохання, щоб до Дня незалежності під амністію потрапили й афганці, що відбували покарання. І тоді Кравчук поцікавився, а скільки їх. З'ясувалося, що таких 480 осіб, із них лише 150 скоїли серйозні злочини. Що це порівняно з загальною кількістю ув'язнених і 160 тисячами воїнів, які призивалися з України?» До речі, як повідомив Валерій Аблазов, деякі «афганські» бригади переказували із своїх тюремних заробітків кошти на допомогу сім'ям загиблих.

Водночас Сергій Червонописький згоден, що війна дається взнаки. Ці люди справді вирізняються підвищеним почуттям справедливості й обов'язку. Вони більше бачили, менше бояться. До речі, у перші роки після виведення було багато випадків суїциду, бо деякі хлопці так і не змогли подолати пережите. А за 14 років з різних причин померло майже 10 тисяч учасників тих подій. «Я пригадую випадок, який стався під час моєї першої операції, — каже Сергій Червонописький. — Це була дуель між нашим снайпером і їхнім кулеметником. Двоє людей, котрі бачать одне одного, стріляють і не можуть влучити. Так тривало досить довго. Потім у нашого юнака здали нерви, він кинув снайперку і з криком кинувся на кулеметника. А той кинув кулемета і втік. Ми свого хлопця півгодини ловили. А тоді влили пляшку горілки, і він ще добу приходив до тями. Звичайно, це удар по психіці. Він щойно від мами, щойно після школи, а тут його вбивають, він вбиває».

Може, саме тому багато з тих, хто пройшов Афганістан, тепер навернулися до Бога. Найяскравіший приклад — Микола Забуга. До речі, Валерій Аблазов запропонував провести зустріч колишніх афганців, нині церковнослужителів, які належать до різних конфесій (зокрема, і до ісламської). Микола Забуга ідею підтримав: "Це було б цікаво і правильно».

Наталія ФІЛІПЧУК.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

На знімку зліва направо: Валерій Аблазов, Микола Забуга, Сергій Червонописький, Артур Дерев'янко, Віталій Раєвський.

Так закінчилася війна

7 квітня 1988 року міністр оборони Радянського Союзу Д. Язов підписав директиву, в якій ішлося: «Виведення військ, у разі підписання женевських угод між Афганістаном і Пакистаном, здійснити згідно із затвердженим планом з 15 травня 1988 року до 15 лютого 1989 року в два етапи...».

Виведення розпочалося за затвердженим графіком, поетапно і послідовно. Цю подію висвітлювали понад 200 кореспондентів. За свідченнями представників контрольних органів ООН, СРСР і Афганістан цілком і точно виконували взяті в Женеві зобов'язання. США і Пакистан ці домовленості, по суті, ігнорували. Механізм контролю ООН виявився неефективним. Наприклад, представників цих контрольних органів навіть не було допущено на бази і центри підготовки моджахедів, розташовані в Пакистані. І що з того? Жодних санкцій щодо Пакистану з боку РБ ООН так і не запровадили.

З початком виведення військ збройна опозиція посилила тиск на режим Наджибулли. Було активізовано бойові дії, енергійніше провадилася робота з розкладу держапарату, ЗС Афганістану, здійснювалися спроби захоплення влади в кількох провінціях. США і Пакистан продовжували відверто порушувати женевські угоди, у зв'язку з чим збройна опозиція пішла на загострення ситуації у країні. Конкретні факти порушень Пакистаном женевських угод регулярно подавалися в Місію добрих послуг ООН у Кабулі. Після завершення першого етапу виведення військ збільшилася кількість перекидуваних караванів з військовими вантажами. Лише у вересні-жовтні на територію Афганістану прибули 180 караванів зі зброєю. Отже, Союз опинився слабкою стороною. Сьогодні, виносячи уроки з минулого, хочеться особливо підкреслити, що така доля завжди спіткає тих, хто, сподіваючись на політичне рішення в конфліктній ситуації, не має достатньо сил для його реалізації.

Військово-політичне становище в Афганістані по завершенні першого етапу загострилося скрізь. У ключових районах країни бунтівники обстрілювали гарнізони, адміністративні центри, військові і промислові об'єкти. Вони створювали запаси зброї, боєприпасів, посилювали загони і групи. Декларований урядом курс на національне примирення мав загальний характер і не був підкріплений практичними діями. Збройні сили Афганістану достатньо забезпечувалися всім необхідним. Однак замість того, щоб вжити заходів з підвищення їх морального стану, керівництво країни взяло курс на їх технічне переоснащення, намагаючись отримати від Радянського Союзу якнайбільше нових зразків зброї.

14 лютого 1989 року на аеродромі вже цілком господарювали афганці: із залишених модулів виламали все, що можна було винести. По обіді здійнялися в повітря два літаки Іл-76 з солдатами охорони, а о 20.00 на третьому літаку вилетіло керівництво оперативної групи Міноборони СРСР. Останнім зі складу Обмеженого контингенту радянських військ (за винятком тих, хто залишився в полоні) вранці 15 лютого 1989 року перейшов мостом «Дружба» через річку Амудар'ю командувач 40-ї армії генерал-лейтенант Б. Громов. У другій половині дня залишили Афганістан радянські прикордонники, котрі вийшли буденно і непримітно.

У Термезі й Кушці солдатів, які виходили з Афганістану, зустрічали, переважно, їхні рідні, близькі та журналісти. Жоден представник керівництва країни не вважав за необхідне хоча б бути присутнім під час повернення на Батьківщину своїх солдатів, у такий спосіб продемонструвавши байдужість до армії.

Так завершилася ця важка і впродовж багатьох років засекречена війна. Радянські війська пішли, а війна в Афганістані «залишилася». Солдати не можуть «оговтатися» від війни й досі, через 14 років, вони «хворіють» на неї, вона їм сниться в кошмарних снах. Нині ветерани-«афганці» опинилися в скрутному становищі: чимало пільг скасовано, можливості для надання допомоги родинам загиблих, інвалідам вельми обмежені. На жаль, нині в країні сформувалося ставлення до армії як до паразитуючого елементу суспільства, без якого цілком можна обійтися. І армія... руйнується.

Віталій РАЄВСЬКИЙ,
учасник бойових дій в Афганістані (в 1985—1987 рр. — командир 56-ї окремої десантної штурмової бригади).

У НОМЕР

Букет монархові

Найбільший у світі букет троянд одержав у подарунок до дня народження король Йорданії Абдалла II. На 41-річчя монарха піддані презентували йому 19 тисяч 300 квітів. Діаметр букета — майже 37, а його висота — 1,2 метра.

Подарунок претендує на те, щоб посісти місце в Книзі рекордів Гіннесса. Вже зібрано необхідні в таких випадках документи, фотографії та свідчення очевидців. Поки що в книзі фігурує букет троянд, вручений 2001 року якійсь приватній особі в Нью-Йорку. Його діаметр становить «лише» 33,4 метра, **передає РІА «Новини».**

ФОТОФАКТ

Фото АП.

Північна Корея готується відзначити «свято Сонця XXI століття» — день народження свого керівника Кім Чен Іра. 16 лютого йому виповниться 61 рік. Один із найпоширеніших засобів прояву всенародної любові — виростити якнайбільше яскраво-червоних квітів «кімченірій». У Центральному ботанічному саду в Пхеньяні споруджено спеціальну оранжерею, де росте не менш як 10 тисяч цих квітів.

«Джамбу», Кіліманджаро,

або Маршрутом українських лелек

(Початок на 1-й стор.).

Із зими — в літо

Десять годин комфортного перельоту промайнули швидко. Тим паче, що поруч сиділи цікаві пасажири, зокрема громадянин США Джеймс Боткін із Бостона, який летів до Танзанії у справах.

«Коли він почув, що ми з України, зацікавився, чи далеко мешкаємо від Одеси, — розповідає Юрій Кравчук. — З'ясувалося, його генеалогічні корені з цього українського міста, а в пращурах — відомий нам ще з шкільних підручників лікар Боткін. І хоча родина Джеймса вже більш як століття тому виїхала до США, все одно відчувається ностальгія та інтерес до України, про яку мій попутник готовий був слухати годинами».

А от і аеропорт «Кіліманджаро», що біля одноименного національного парку-заповідника — гордості Танзанії, який простягнувся на площі 76 тисяч км. «Хоча це не перша моя подорож, та все тут дивувало. Зокрема, екзотичний готель в передмісті Аруші — столиці масайських племен, де ми ночували. Виконаний в африканському стилі, але з європейськими зручностями, — розповідає Юрій Кравчук. — Ми розуміли, що майбутнє сходження нам таких зручностей не обіцяє, а тому ніжились у тому комфорті та враженнях».

Взаємна цікавість

Але справжні враження були попереду. Зауважу, що члени української експедиції мали домовленість про послуги з місцевою компанією «Чідолія», яка приймає альпіністів і туристів з усього світу та організовує сходження на Кіліманджаро. Вона й надала нашій експедиції гіда Рафаеля, кухаря й кількох портерів (носильників). Місцеве населення живе з надання послуг, так само, як Танзанія має великий зиск від таких експедицій. «Скажу відразу, що ми піднімалися на багато вершин світу. І кожне сходження відрізнялось одне від одного. Дорога на Кіліманджаро не така вже й складна технічно, однак потребує відповідної підготовки, витривалості, адже на висоті 5895 метрів зріджене повітря, тому уповільнюються рухи, перепади тиску й температур спричиняють головний біль, — ділилися враженнями Юрій Кравчук. — Ми особливо не поспішали, намагаючись адаптуватися до умов. Щодня долали кілометр по вертикалі... Звичайно, під час сходження на Кіліманджаро і наш гід Рафаель, якого ми ще називали Раф, і портери приглядалися до нас, — розповідає Юрій. — Але поступово між нами долався той невидимий бар'єр: ми були цікаві одне одному. До слова, танзанійці — дуже доброзичливі й гостинні, навіть незнайомим кажуть: «Джамбу» (щось на зразок українського «Як ся маєте? — **Авт.**). Ділилися з нами питною водою, яка в горах дефіцит. Так-от, портери частували нас національними стравами. А це здебільшого рис з гострими приправами та овочами, а також фрукти. Ми теж давали їм куштувати свої. І навіть сало, яке їм дуже смакувало. Вже під кінець нашої подорожі розкоркували для всієї експедиції пляшку української горілки, і наші провідники захмеліли, бо в Танзанії мало вживають спиртних напоїв.

Але вся духовно збагатило спілкування між українцями і танзанійцями, і в цьому, на думку альпіністів, головна мета експедиції. Щоб інші народи дізналися про державу Україна.

Альпіністи розповіли, що в Центральну Африку не часто навідуються українці. Чи не тому танзанійці з цікавістю прислухувалися, як спілкуються між собою українською Ігор, Юрій та Олександр, з охотою вивчили найвживаніші слова «добрий день», «дякую». Із заздрістю слухали

розповіді про безплатну обов'язкову середню освіту в Україні, бо в Танзанії безплатна лише початкова, а за здобуття іншої треба платити, що більшості населення не по кишені. Тому, скажімо, ті ж портери дізнаються про світ лише із спілкування з іноземними альпіністами й туристами, яких супроводжують.

До зірок — рукою

І от, нарешті, настав той день, заради якого, українські альпіністи подолали тисячі кілометрів, — сходження на вершину. Шлях від базового табору на висоті 4600 метрів до плато, що біля кратера Кіліманджаро, зайняв майже вісім годин. Від розрідженого повітря ноги були ватними і неслухняними. Але, як розповіли учасники експедиції, зоряне небо, під яким піднімались останні метри сходження, додавало всім оптимізму. Здавалось, ніби всі зорі зібрані саме тут... Зоряне небо змінив світанок: щедре африканське сонце грало всіма барвами веселки в гірському льодовику. Саме о цій порі — о 6 годині 30 хвилин 4 лютого на вершині Кіліманджаро наші альпіністи встановили Державний прапор України.

Куточок України

— Ми скористались нагодою ближче познайомитися з Танзанією, — розповідає керівник акції «Прапор України — на вершинах світу» Ігор Парчевський. — А тому після короткого перепочинку вирушили в подорож цією країною, подолавши більш як тисячу кілометрів». Дивували контрасти між упорядкованими за європейськими стандартами центрами міст і бідністю сільських поселень. «Якось ми стали свідками танзанійського весілля, —згадує Ігор. — Молодята, як і у нас, — у білому. Але в оформленні майданчика просто неба переважав фіолетовий колір (він, як помітив, найулюбленіший у танзанійців). Гостей частували соками та пивом, вони по черзі підходили до кількох кухарів, які тримали таці із обов'язковими для такого свята стравами, і одержували кожен свою порцію. Тобто ритуал частування нагадував шведський стіл.

Чим більше ми пізнавали цю екзотичну країну, тим більше закохувались у неї, — розповідає Ігор. — Подорожуючи Танзанією, побачили на її незаймани луках багато лелек. Налякані якимось звіром, вони дружно піднялись у небо, нагадавши нам рідне Полісся. Бузьки, що в пошуках літа подолали тисячі кілометрів, схоже, як і ми, сповнені ностальгії за Україною».

Олександра ЮРКОВА.

Рівне.

Подорож Гуллівера

КЛУБ ЗНАМЕНИТОСТЕЙ

...Коли-небудь народного артиста України, актора національного театру імені Франка Анатолія Хостікоєва назвуть видатним трагіком сучасності. Останнім романтиком цинічної епохи. Може бути, це відбудеться прямо сьогодні, у день його п'ятдесятиріччя. Здається, саме цей вік вважають достатнім для метафізичної значущості.
Втім, про артистів у таких категоріях міркують дедалі рідше. Хоча саме це й важливо. Адже нині в Україні театральний процес позбавлений колишнього — артеріального —статусу в кровоносній системі культури. І те, що наш передінфарктний час зберіг вогнища повнокровної художньої пульсації, — єдине, що вибачає наші надії на краще. Але це так, до слова.

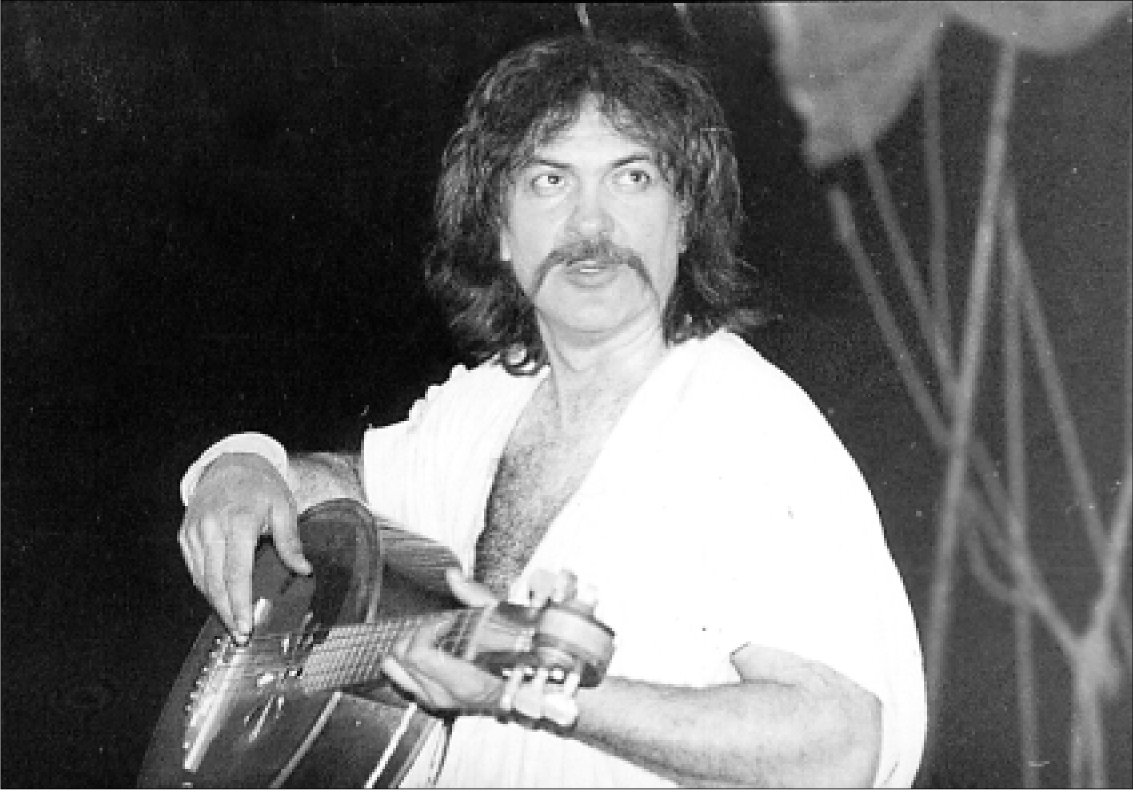

Фото Володимира САМОХОЦЬКОГО.

Іноходець

Іногодець, іноходець, інопланетянин. Осетин по батькові, Хостікоєв утілив на сцені — ні, не ідеал етнічного українства, але невідбутню тугу за ним. «Енеїда» Котляревського, поставлена Сергієм Данченком напередодні витка національного відродження середини 80-х, стала не тільки символом усвідомленого національного самоствердження, але новітнім театральном міфом. Чарівною санкцією на живе переосмислення етичних та ідеологічних норм, на подолання етнічного естетичним. Хостікоєв-Еней став символом здоров'я національного духу і плоті, виявивши унікальну сутність свого природного акторського дару, коли саме перебування актора на сцені являє собою певний духовний процес.

Парадокс, але його очевидні достоїнства якраз і є прикрими перешкодами для кар'єри театрального метра загальнонаціонального значення. Надмір у всіх проявах довго залишався запорукою його творчої неприкаяності. Як Гуллівер у країні ліліпутів: занадто великий, занадто красивий, занадто талановитий. Він став навіть зовні чимось нагадувати персонажа Свіфта. Незбагненної потужності темперамент, що спирається на не покалічений акторством інтелект, і чуттєво загострена просторова уява дозволяють йому достовірно втілювати найсміливіші театральні ідеї.

І саме дефіцит цих ідей, хронічна недостатність у вітчизняній режисурі потужних творчих індивідуальностей, рутинна затхлість театральної ситуації породжують біду всього українського акторства. Будь-яка яскрава артистична особистість спухає як зухвала дуля нашому театральному безриб'ю, загрожуючи викрити елементарну відсутність культурного контексту.

Щастить одиницям. Хостікоєв виявився не з тих, чия творча доля викувана мудрою режисерською рукою. Так уже трапилося. І те, що сьогодні його творчий статус гідний його акторського обдарування, — досягнення, яким український театр зобов'язаний виключно йому особисто. Ні, обділений режисерською увагою він, звичайно, не був. Але повноцінний творчий союз — це ж не подарунок до дня народження, і увага як факт не може бути дорожча, ніж результат.

Подолання Енея

Саме творча самотність у поєднанні з могутньою акторською природою й рідкісним даром особистісного самоосяяння і самозбереження дозволили йому пройти шлях від яскраво-нищівної чарівності Енея — до зрілого втілення власного суперечливого і складного трагедійного світосприйняття.

Здається, саме з відчайдушного прагнення «перебороти Енея» у собі самому і почався свого часу його лицарський лицедійський двобій за мистецтво в собі і за себе в мистецтві.

Воланд у «Майстрі і Маргариті» в постановці Ірини Молостової (Хостікоєв — інститутський вихованець Ірини Олександрівни) став однією з перших удач на цьому шляху. Тут покладено початок його ексклюзивній технології створення ролі як світоглядного ребуса із сильним і красивим метафізичним ключем.

Індивідуаліст і романтик, Хостікоєв свідомо вибудовує в кожнім спектаклі чуттєву структуру внутрішнього світу персонажа, потім ці внутрішні світи набувають і зримості, і видовищності. Хостікоєвські персонажі живляться його власною людською енергією буття, його власною професійною пристрастю, особистою мудрістю і творчим досвідом.

Його натхненний акторський егоцентризм змушує видобувати щораз нові, несподівано-гострі нюанси творчого і життєвого самовідчуття. Цей пошук безоглядний, іноді безжальний і болісний. Але його акторські знахідки, пластичні рішення завжди неймовірно точні й інтенсивні: їхній вплив спрямовано і в зал і на сцену одночасно. Йому принципово важлива ця рівноцінність емоційного впливу. У цьому й полягає суть його романтизму. Він знає, як запалити і партнерів, і глядача, тому що в першу чергу «підпалює» себе.

Самотність

Горінський «Кін IV», режисерський дебют Хостікоєва, по суті, засвідчив глибоке усвідомлення артистом і свого особистого артистизму, і своєї артистичної долі.

Був період, коли в рідному театрі, у зеніті сил і слави, він пережив (вдуматися тільки!) десять років творчої самотності і чекання гідної роботи. Він вийшов з цієї кризи змінений зовні і внутрішньо. Драматизм боротьби за недоторканність і затребуваність розв'язався несподіваними втратами і знахідками. Боже боронь сказати, що він постарів. Це — неправда. Правда — у тім, що він здобув свободу, люто вириваючись із попереднього захопливого кокона, який добре слугував йому. Його зовнішність сьогодні з інтенсивністю, не передбачуваною віком, відбиває це жагуче прагнення не залишитися в заручниках. Навіть у власної плоті. У його ролях зримо присутнє це неприйняття готової форми, цей захват метаморфозою. Але при всіх метаморфозах зберігається імпульс єдиного подиху, і виникає художня цілісність, що вже не потребує ніяких пояснень.

Естетика катастроф

Артист, що володіє рідкісною для сучасного театру магнетичною потужністю трагедійного темпераменту, фактури, інтелекту, Хостікоєв довго не зустрічався з трагедією як жанром. Але вніс її палке дихання у кожну зі своїх ролей. І в Нареченому-Каті в рок-опері Рибчинського—Татарченка «Біла ворона», і в Анархові в «Санаторійній зоні» Хвильового, і, звичайно, у «Мерліні» Дорста, Доні Хозе в «Кармен» Андрія Жолдака він удосконалювався в естетизації духовних катастроф. Може бути, саме цим уберігаючи від них себе самого.

Його першою режисерською спробою став «Кін IV». Непростий і найчастіше небезпечний для великого артиста крок у режисуру Хостікоєв зробив без найменшої загрози для своїх творчих амбіцій. Він був від самого початку вільний від постановного марнославства. Його позаакторське професійне лідерство стало без сумніву змушеним і без сумніву відповідальним проявом творчої й особистісної зрілості. Його режисерська місія в «Кіні», як і співавторство в «Кармен» та «Отелло», полягала, насамперед, у створенні життєздатного художнього простору, того живильного середовища, в якому його герої за власним ноу-хау могли б досліджувати іпостасі пристрасті. Пристрасть лицедійства, пристрасть любові, пристрасть саморуйнування.

Непрощений Отелло

Пристрасть — у шокуючому одкровенні душевних і фізичних проявів — стає простором його акторського дослідження.

Шекспірівський «Отелло» у постановці Віталія Малахова на сцені театру імені Франка став сьогодні найграндіознішим підсумком цього пошуку.

Мабуть, це одна з небагатьох трагедій у світовій класиці, що тягне за собою колосальний вантаж легендарних сценічних утілень. І, як ніякий інший шедевр, «Отелло» потерпів від навали поп-свідомості, яка розтягла шекспірівський текст на байки й анекдоти. Тут немислима щільність культурних і безкультурних асоціацій! І цей, здавалося б, нездоланний для глядача бар'єр сприйняття Хостікоєв переборов одним ривком. Він знайшов для своєї ролі пристосування, що миттю очистило персонаж і від позолоти, і від лузги.

Та хай він хоч негр похилих років, його Отелло, —Хостікоєву пробачили б це великодушно. Але тільки не це, не те, що дихає сьогоднішнім болем, сьогоднішньою ганьбою! Не горезвісну особу кавказької національності! У найперших же відгуках навіть не найжовтішої київської преси Отелло Хостікоєва гидливо назвали тупуватим крамарем, чеченським терористом і диким моджахедом.

Моторошний парадокс у тому, що побутова ксенофобія є сюжетним мотивом шекспірівської трагедії. І якщо вже ця ксенофобія після спектаклю спливла на сторінках газет, виходить, актор попав у найболючішу точку.

Він вибудував і зіграв витончену партитуру необоротності, ланцюгову реакцію страшного лиха, саму природу згубного відчаю.

Отелло Хостікоєва одержав головну театральну премію країни — «Київську Пектораль». Але навіть після цього йому не змогли пробачити попсовану акцентом мову, зухвалу характерність на шкоду очікуваній імпозантності, виразність психологічних нюансів замість патетичного романтизму.

Безстрашними і стрімкими переходами Хостікоєва-Отелло від іронії до афектації, від істерики до гротеску, від психологізму до вишуканої пластики в спектаклі окреслений самий простір трагедії.

По суті, уся творча біографія артиста у цьому рваному, але владному ритмі. У театральній долі Хостікоєва завжди стабільний тільки приголомшливий очевидністю результат. У всьому іншому — дивна до безглуздя закономірність: кожен його сценічний тріумф, як правило, спричиняє довгу і тривожну паузу. Небезпечну й болісну репертуарну непритомність.

За великим рахунком, це зрозуміло: театру, що конає, — не до перспективних планів. Поки загальнокультурний менеджмент — в анабіозі, тут кожен — за себе, на себе, під себе. Але далеко не кожен здатний долати ту зяючу ущелину, що утворилася сьогодні у, здавалося б, природному моноліті: артист і час. Наш час цурається справжнього артистизму. Провокація і профанація —те, у чім знаходить він відображення своєї сутності. Лише подеколи зітхаючи про чудо перетворення.

Ось вона — хостікоєвська таїна авторського лицедійства: це зітхає час.

Ганна ШЕРМАН.

Бабак не тягне мудрість за вуха

У Фонді сприяння розвиткові мистецтв відбулась виставка художніх проектів відомого українського художника Олександра Бабака «Вибране», висунутих на здобуття Національної Шевченківської премії.

Бабаку не треба тягнути за вуха далекосхідну мудрість — сам живе як даос; та й скільки пам'ятаю, завжди так жив. Грошей у нього ніколи не було, бажання неодмінно зробити щось оригінальніше — тим більше. Проте був такий собі хист: кілька рухів — і проступає чи не найсуттєвіше. Мамая б із нього писати. «Я не художник, я споглядач», —каже Сашко.

У кінці 80-х Сашко і Тамара випадково потрапили в мертве село Лейкове, мешканці покинули його ще в 1960-ті роки, але деякі хати ще стояли. Руїна, пограбування, лише цвинтар ще зберігся, з дивним сяйвом світлин на хрестах. Світлин тих, хто колись жив тут, з кого складалось це село. А з цих сіл складалася наша земля. Виводило на такі метафори, порівняння, що страшно ставало. Потрапили в полон цієї теми.

З того часу розгортається фолкнерівське дійство — «Велика шишацька експедиція», і Сашко ось уже десять літ супроводжує сумні фази руйнування покинутого села Лейкове.

Час повертається. Наскрізне слово останніх проектів Бабака — реконструкція. Унікальне, що його художні дослідження проходять на грунті одного «зниклого» об'єкту. Ця конкретика, співпраця професіонального художника з народними майстрами (акція «Толока») дає надію уникнути швидких «узагальнень», отримати принципово нову якість в розумінні і відчутті сучасного села, культури, мистецтва та й життя взагалі.

Бабак, як археолог, неспішно і з любов'ю розчищує тепло місця. Іноді — на велетенських фотографіях, перенесених на прозору плівку, оживає покинуте село. Іноді — виносить на таку ось космогонію «Семи вправ». Космогонію?

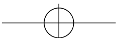
Так, пагорби у Великому Перевозі, селі Бабака, буквально дихають нею — ви полежте ввечері на них, спочиваючих наді Пслом.

Зараз у Шишацькому районі — сніг, і Сашко пише пейзажі.

Похмурий Бабак на своєму полтавському хуторі вкотре починає спочатку.

Олексій ТИТАРЕНКО, мистецтвознавець.

ОБ'ЄКТИВ

8 лютого. Київ. У книжковому магазині «Буква» зірка вітчизняного футболу Олег Блохін протягом трьох годин ставив автографи шанувальникам у своїй книзі «Жизнь без черновиков».

7 лютого. Маріуполь. На вечорі-пам'яті з нагоди відкриття монумента легендарному Володимиру Висоцькому виступив його молодший син актор Микита.

10 лютого. Львів. На знак протесту на рішення міськвиконкому обмежити пасажирські перевезення 10-річними автомобілями більш як 700 таксі створили триклометрову шеренгу на окружній дорозі.

11 лютого. Під час дня уряду у Верховній Раді розглядалося питання «Про стан забезпечення в Україні встановлених чинним законодавством соціальних, економічних, правових та конституційних гарантій у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів».

9 лютого. Севастополь. Танкер «Южний» Одеського муніципального пароплавства штормом викинуло на берег поблизу села Любимівка.

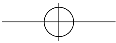

12 лютого. Пікети біля Верховної Ради під час парламентських слухань «Щодо вшанування пам'яті жертв голодомору 1932—1933 років».

13 лютого. Київ. Міністри іноземних справ України та Португалії Анатолій Зленко та Антонью Мартинш да Круж підписали угоду про тимчасову міграцію українців для роботи в Португалії.

Сім днів із життя держави очима фоторепортерів Олександра КЛИМЕНКА, Сергія КОВАЛЬЧУКА, Укрінформу, УНІАН

ГЕТЬМАНАТ

Актуальні роздуми над статтями з новітніх українських історичних словників та малої енциклопедії «Українське козацтво»

(К. «Генеза». З. «Прем'єр», 2002 р.)

Генерал П. Скоропадський

СВІТОВІ КАТАКЛІЗМИ ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ ПОКЛИКАЛИ ДО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИЙ ГЕТЬМАНАТ

Нерозвиненість українського політичного життя сприяла появі на європейській історичній арені XX століття архаїчної форми державного правління — гетьманату (Української Держави на чолі з генералом П. Скоропадським, від 29 квітня до 14 грудня 1918 р.).

У свою чергу, все це, зрозуміло, було закономірним наслідком колоніального становища України в Російській імперії.

Великодержавний шовінізм не сприяв і співпраці російських політиків лівого спрямування, насамперед РСДРП — Російської соціал-демократичної робітничої партії на чолі з В. Леніним, з українськими лівими, насамперед УСДРП — Українською соціал-демократичною робітничою партією на чолі з В. Винниченком. Щоправда, це не заважало (за принципом — мета виправдовує засоби) тому ж таки В. Леніну (як стало відомо із закритих донедавна архівів) вести таємні переговори з В. Винниченком (мовляв, ми ж лідери лівих робітничих партій) і домовлятися про спільну боротьбу з, наприклад, гетьманом П. Скоропадським.

Як тут не процитувати цинічно-відверту (але, визнаймо, досить об'єктивну) оцінку більшовика-українофоба Д. Мануїльського, яку він дав на суді над Партією українських есерів (Харків, 1921 р.): «Трагедія української інтелігенції в тому, що вона прийшла зі своїми «самостійницькими» прагненнями занадто пізно. Прийшла в час щонайбільшої європейської катастрофи, яка поставила на карту існування великих історично сформованих державних організмів. Прийшла в момент нового переділу світу, коли дипломатія великих держав поставила своїм завданням не лише перекроїти карту Європи, а й перенести «колоніальні» методи розділів, визначення зон впливу з колоніальної Африки і Азії у саме серце Європи... Мріяти в таких умовах, що нове національне державне утворення здатне справді бути незалежним — це все одно, що африканському негрові мріяти за нинішніх умов стати вершителем доль у Лізі Націй. А між іншим, запізніла українська інтелігенція прийшла у цей божевільний імперіалістичний бедлам зі сподіванням викроїти у загальному «чорному» переділі й свою державну незалежну ділянку... Там, де велася велика біржова гра, вона намагалася використати ярмаркові прийоми хитрого хохла, що обдурює цигана. І за допомогою цих, дуже популярних де-небудь у Кобеляках, способів вона розраховувала перехитрити увесь світ і створити справді незалежну державу. В наївних меморандумах, поданих до Ліги Націй, вона апелювала до Переяславської угоди часів царя Олексія та гетьмана Богдана Хмельницького й переконувала, що українська держава також, як і держава якогось еміра Фейсала, повинна стати бар'єром на шляху проникнення більшовизму в Європу... Що могла протиставити безпорадна українська інтелігенція ідеалу трудящих? Національну реакційну романтику? Пісні лірників і кобзарів про буйну козацьку вольницю? Українські кооператори й поповичі, з чийого середовища вийшли ідеологи національно-патріотичного руху, так були схожі на запорозьких козаків, як який-небудь петербурзький чиновник на волзьких ушкуйників Стеньки Разіна чи Пугачова.

В. Липинський

В. Вернадський

В українській революції, за словами одного з учасників процесу, переплелися два моменти: соціальний і національний... Реакційна українська інтелігенція черпала свою ідеологію з сивої давнини: московські стрільці замінялися козаками, монархи — гетьманами, боротьба за московську державу — боротьбою козаків із Туреччиною та Польщею за «віру православну», новгородське віче — гайдамацькою вольницею... Природно, що в подібних умовах... <це була> боротьба XVII століття з XX-м».

Повторюся, що українофоб Д. Мануїльський висловився цинічно й упереджено, але **як актуально звучать для нас його їдкі слова!**

Та про все по черзі.

ЩОБ ПЕРЕТВОРИТИ КОЛОНІЮ НА НЕЗАЛЕЖНУ ДЕРЖАВУ, МАЛО БУТИ ПОРЯДНИМ Й ПАТРІОТИЧНИМ ЛІДЕРОМ

Після повалення самодержавства в Росії унаслідок лютневої демократичної революції на початку березня 1917 року влада в Україні перейшла до Української Центральної Ради на чолі з видатним істориком професором Михайлом Грушевським. У результаті шаленого, насамперед зовнішнього, тиску зі сходу — більшовицької Російської Федерації (3 грудня 1917 р. Рада Народних Комісарів на чолі з В. Леніним оголосила першу війну Українській Народній Республіці — а загалом українсько-більшовицьких воєн на початку XX століття було три) та монархічної Добровольчої армії, із заходу — Австро-Угорщини, Польщі та Німеччини, а також неузгодженості дій українських революційних партій (за відсутності загальновизнаного **національного лідера** гору брали амбіції провінційних «наполеончиків») і внутрісуспільного розбрату Українська Центральна Рада 29 квітня 1918 року припинила своє існування. Влада в Києві перейшла до генерала П. Скоропадського, обраного на Всеукраїнському хліборобському з'їзді гетьманом України.

Павло Скоропадський (3.(16).5.1873 — 28.4.1945) — гетьман України (1918 р.). Походив зі старовинного козацько-шляхетського роду Скоропадських — єдиного, який дав Україні двох гетьманів (до П. Скоропадського у 1708—1722 рр. гетьманом Лівобережжя був І. Скоропадський). Народився у Вісбадені (Німеччина). Освіту здобув у Петербурзькому пажеському корпусі. Учасник російсько-японської війни (удостоєний золотої Георгіївської зброї). У грудні 1905 р. — флігель-ад'ютант імператора Миколи II. З початком першої світової війни — на фронті (командир полку, дивізії). У січні 1917 р. — командир 34-го армійського корпусу, що дислокувався в Україні. За наказом командувача Південно-Західного фронту генерала Л. Корнілова розпочав українізацію свого корпусу. П. Скоропадський відіграв значну роль в українській національній революції. Його корпус не допускав збільшовизованих військових частин у глиб території України на лінії Шепетівка—Козятин—Христинівка—Вапнярка, що дало змогу сформувати й укріпити в Києві органи влади Української Народної Республіки, зокрема Центральної Ради.

У жовтні 1917 р. на з'їзді Вільного козацтва П. Скоропадського було обрано почесним військовим отаманом. В листопаді 1917-го корпус П. Скоропадського, ставши на захист Центральної Ради, роззброїв поблизу Вінниці збільшовизований 2-й гвардійський корпус, який намагався прорватися до Києва на допомогу місцевим більшовикам (бунтівників було відправлено до Росії). Генерал П. Скоропадський обстоював концепцію розбудови української армії на регулярній основі, що суперечило пацифістським переконанням соціалістичних лідерів Центральної Ради та дилетантським підходам до розв'язання військових проблем Генерального секретаря УНР С. Петлюри.

25 грудня 1917 р. П. Скоропадський подав у відставку. Був прихильником автократичної влади. Створив політичну організацію Українська народна громада. За підтримки Союзу земельних власників, Української демократично-хліборобської партії, частини землевласників та промислово-фінансових кіл на Всеукраїнському хліборобському конгресі 29 квітня 1918 р. П. Скоропадського обрано гетьманом України. Того самого дня з'явилася «Грамота до всього українського народу». До скликання Українського сойму влада перейшла в руки гетьмана, який проголосив утворення «Української Держави». Гетьман приділяв значну увагу розв'язанню економічних та фінансових проблем, здійснював розбудову Збройних сил України. Окремим універсалом відновив козацтво. Особливих успіхів П. Скоропадський досяг у сфері національно-культурної політики: намагався сформувати національно свідомий патріотичний державний апарат та загальноосвітню школу, сприяв створенню в Україні цілої низки наукових та культурно-освітніх закладів. Відкрилися Державний український університет у Києві, Український університет у Кам'янці-Подільському, Національна галерея мистецтв, Історичний музей, Національна бібліотека, Академія наук (її очолив видатний учений В. Вернадський).

Українська дипломатія за часів П. Скоропадського переживала активний період: фактично було вирішено більшість проблем взаємовідносин із державами—сусідами України. Державу П. Скоропадського визнали понад 30 країн. Крим входив до її складу на автономних правах. Йшли успішні переговори з Румунією про приєднання Бессарабії. Гетьман розглядав план приєднання до України Кубані. З цією метою готувався десант на Тамань Окремої Запорозької дивізії. 12 червня 1918 р. підписано мирну угоду з Російською Федерацією. За торговельними угодами Україна зобов'язалася поставити в Росію 900 тисяч пудів борошна в обмін на нафту тощо. Але, як і триста років тому Гетьманська держава Б. Хмельницького, Українська Держава П. Скоропадського не змогла до кінця розв'язати складний вузол українсько-російських проблем. З одного боку, П. Скоропадський вимушений був підтримувати зв'язки з політичними силами Росії, які виступали проти більшовиків, з другого — він бачив слабкість й відсутність згуртованості в таборі національно-патріотичних сил. 14 листопада 1918 р. П. Скоропадський оголосив про федерацію України з майбутньою небільшовицькою Росією. Взагалі-то заповітною мрією гетьмана було створення держави-федерації у складі України, Польщі, Білорусії, Грузії, Фінляндії, Сибіру, Дону, Кубані, а також європейської частини білогвардійської Росії. Задекларована федерація з небільшовицькою Росією призвела до початку антигетьманського повстання, керували яким лідери Директорії УНР, зокрема В. Винниченко та С. Петлюра.

Зневірившись у можливості вибороти незалежність України в час, коли зійшлися на історичному перехресті світові імперії, П. Скоропадський підписав універсал про зречення від влади. Виїхав до Німеччини, жив поблизу Берліна, займався політичною діяльністю. Заснував Союз гетьманців-державників. Зусиллями П. Скоропадського створено Український науковий інститут при Берлінському університеті. Під час другої світової війни відстоював перед офіційними колами Німеччини інтереси українців, зокрема сприяв визволенню з фашистських концтаборів С. Бандери, А. Мельника, Я. Стецька та інших. Тяжкопоранений 16 квітня 1945 р. під час бомбардування, П. Скоропадський наприкінці квітня помер. Похований в Оберсдорфі (Німеччина).

Німецькі війська в Києві

Гетьманська «синьожупанна» дивізія

Січові стрільці слухають думу кобзаря

ЗАМІСТЬ ПЕТЛЮРІВСЬКОЇ ОПЕРЕТКОВОСТІ КВАЗІМОНАРХІЗМ СКОРОПАДСЬКОГО?

І справді, коли дивишся на історичні фотографії, де С. Петлюра приймає військові паради з букетом у руках, важко стримати глузливу (а краще б сказати, гірку) посмішку. Але такою була сувора дійсність Української Народної Республіки: її збройними силами командував партієць-соціаліст, авантюрист і дилетант, який ніколи не служив у війську.

Проте не можна без тієї ж таки іронії (щоправда, вже співчутливої) читати теоретика модерного українського монархізму В. Липинського: «Без відданих всею душею своїй ідеї і готових задля неї на жертви, без морально вартних, політично чесних, дисциплінованих і зорганізованих, до творчої громадської праці здатних Гетьманців — не може бути реставроване традиційне, національне Українське Гетьманство, не зможе прибрати українських національних форм період відбудови і творчості, що настане в Україні по теперішнім періоді демократичного руйнування. Бо без Гетьманства не зможе витворитись нова авторитетна державотворча національна українська верства, не зможе хліборобська частина тієї верстви об'єднати і зорганізувати свій хліборобський клас і не зможе біля того найдужчого українського класу об'єднатись Українська Нація та зорганізуватись Українська Держава».

Поки що державотворчий досвід переконує, що вчорашні раби не здатні враз стати відданими, й моральними, й чесними, й зорганізованими...

В аристократичній порядності гетьмана П. Скоропадського ніхто не сумнівається. Він зумів справді по-людськи розстатися з владою: «Я, Гетьман усієї України, на протязі семи з половиною місяців прикладав усіх своїх сил, щоб вивести край з того тяжкого становища, в якім він перебуває. Бог не дав мені сил справитися із завданням, і нині я, з огляду на умови, які тепер склалися, керуючись виключно добром України, відмовляюся від влади».

Але і його спроба підтвердила висновок про те, що як і минулий, так і сучасний Україні, аби стати на власний шлях цивілізованого розвитку, потрібні масштабні рішення й кроки, а насамперед загальновизнаний національний лідер.

Тож поки в гетьманському Києві протистояли одне одному різні провінційні політичні сили, лідери більшовицької Російської Федерації діяли рішуче. Тільки-но внаслідок революції ослаб вплив Німеччини на українські події, Москва навіть у публічних заявах стала розглядати Україну як частину своєї території, стратегічний плацдарм для стрибка в Європу й здійснення «світової революції». В. Ленін уже 6 липня 1918 року дав наказ Я. Свердлову вирішити питання про створення ЧК для України (її очолив І. Шварц). Нехтуючи норми міжнародного права, радянська Росія навіть учасників мирних переговорів із гетьманом П. Скоропадським використала для підривної та розвідувальної роботи. Під виглядом дипломатів та консульських співробітників у складі делегації Х. Раковського до України прибула тисяча радянських агентів і агітаторів, на «діяльність» яких Раднарком виділив майже 40 мільйонів карбованців. Москва ж націлила й бойовика Б. Донського на теракт, в результаті якого загинув головнокомандувач німецьких військ в Україні генерал Г. фон Айхгорн. «Демократ» П. Мілюков, який тоді мешкав у Києві, відкрито заявляв: чим довше в Україні пануватиме безладдя, тим легше буде знову прилучити її до Росії.

***

Отже, від зафіксованого істориками надання 1576 року Богдану Ружинському гетьманської булави (українська літописна традиція вважає першим гетьманом Предслава Лянцкоронського) до 1918 року минуло понад 340 років. Це був час боротьби нашого народу за утвердження на берегах Дніпра української незалежної держави — спадкоємиці Русі-України.

Віталій АБЛІЦОВ.

Закінчення. Початок у №№ 163, 168, 173, 178, 183, 188, 193, 198, 203, 208, 214, 220, 226, 232, 238, 243 (2002 р.), 5, 10, 15, 20, 25 (2003 р.).

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Лютневий сніг весною пахне

15 лютого — Стрітення, Громниці, Зимобор. Цього дня зустрічаються зима з літом. Зимобор з відлигою — на ранню й теплу весну, зі снігом — на дощову й тривалу, а коли хуга — весна буде пізня й холодна. Якщо в цей день не видно сонця — чекай суворих морозів.

17 лютого — Миколи. Лютневий Миколай і голодний, і холодний.

20 лютого — Парфенія. На цей день припадають «зимові діди», хоч починаються вони на другому тижні перед Великим Постом. Відзначають їх у п'ятницю, яку ще називають «поминальною» або «дідовою».

Народні прикмети

■ Як надворі «молодиться», засуває видноколо хмарою — то буде сніг або дощ.

■ Ворона заховала дзьоба під крило — сильно похолодає.

■ Вранці сорока стрибає з гілки на гілку — на відлигу.

■ Якщо вербові двері туго відчиняються — чекай відлиги.

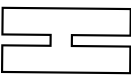
■ Пес лягає на сніг — невдовзі потеплішає, а коли валяється — завтра буде завірюха.

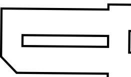

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ЦЬОГО

■ 1833 р. Помер Микола Гнєдич, російський поет і перекладач українського походження. Уславився перекладом «Іліади» Гомера.

■ 1918 р. У Західно-Українській Народній Республіці прийнято закон про державний статус української мови.

■ 1922 р. У Гаазі відбулася перша сесія постійно діючого Міжнародного Суду.

■ 1947 р. В СРСР вийшов указ про заборону шлюбів між радянськими громадянами та іноземцями. (Скасовано 1953-го.)

■ 1989 р. Радянський Союз завершив виведення своїх військ з Афганістану.

Сапфір з алюмінію

НЕВІДОМЕ ПРО ВІДОМЕ

Як з'ясували вчені, деякі частини металевого орнаменту, що прикрашає гробницю китайського полководця Чжоучжу, який помер у III столітті, на 85 відсотків складаються з алюмінію — «металу XX століття», офіційно відкритого лише 1825 року датським фізиком Г.-К. Ерстедом.

Тоді, в середині XIX століття, цей схожий на срібло, м'який і легкоплавкий метал привернув загальну увагу. Як з'ясувалося, добували його зі звичайної глини, що здавна йшла на цеглу.

За поширенням у природі він поступався лише кисневі та кремнію. Але попри це коштував так дорого (майже як золото!), що йшов тільки на ювелірні прикраси. Його дуже важко було тоді виробляти — потрібно було багато електроенергії, а електростанцій майже не було.

Але ж бо не видобували алюміній у III столітті методом електролізу! Недавно втрачений рецепт давніх усетаки розгадали: у глиняній посудині отриману з морської води кухонну сіль нагрівали до почервоніння разом з вугільним пилом. Через деякий час на поверхні посудини з'являвся шлак з кулькою алюмінію. Просто!

Оксид алюмінію — це мінерал корунд, є основою такого прекрасного коштовного каміння, як рубін і сапфір. Тепер це каміння навчилися одержувати штучно і використовують і для прикрас, і в точних механізмах, а також для отримання променя лазера.

Марічка КОРМУШКІНА.

Звинувачується їжачок

ОТАКОЇ!

Парламент Шотландії розгляне на своєму засіданні звернення активістів руху за охорону довкілля. Вони просять депутатів вжити заходів, аби зберегти життя п'яти тисячам їжаків. Знищення тварин санкціонувала рада Шотландської природної спадщини (SNH), яка вирішила в такий спосіб посприяти збереженню рідкісних чапель на островах Уйст, що входять до групи Гебридських островів.

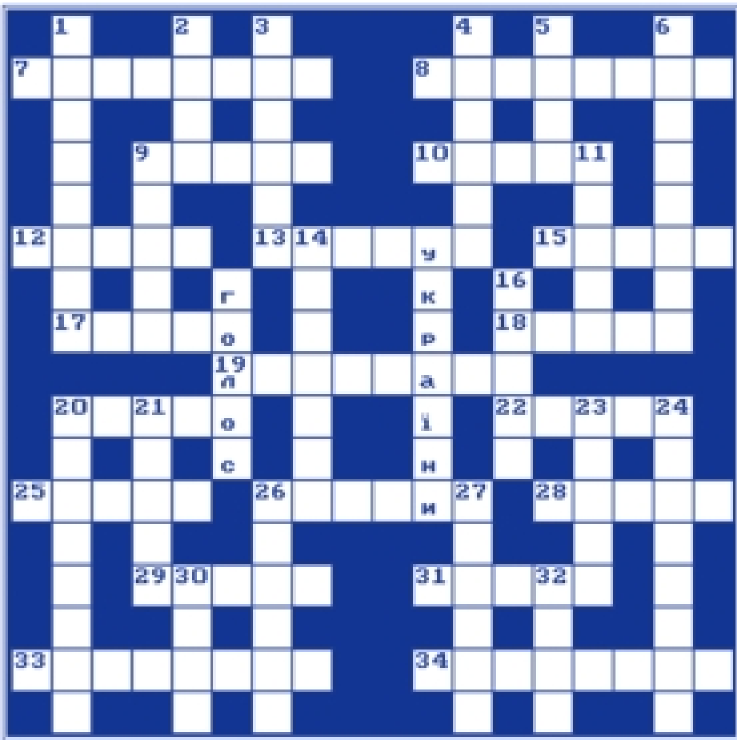

Фото Володимира ОЧЕРЕТНОГО.

Уперше на цю групу островів їжаків завезли 1974 року, сподіваючися, що з їх допомогою вдасться покласти край розмноженню слимаків та равликів, які спустошували місцеві сади. Однак згодом орнітологи почали звинувачувати їжаків у поїданні яєць чапель у шлюбний сезон. У результаті було прийнято рішення усипити тварин з допомогою смертельної ін'єкції в найближчі кілька тижнів. Але члени Британської асоціації збереження їжаків, не згодні з таким підходом, вони звернулися до шотландського парламенту.

Асоціація просить переглянути «смертний вирок» та ухвалити рішення про депортацію: її члени хочуть відловити їжаків та переселити їх на територію Великої Британії.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 7. Район підготовки військової операції. 8. Оптичний прилад для одержання збільшеного зображення на екрані. 9. Велика циліндрична посудина. 10. Приміщення для виступів музикантів та співаків у Давній Греції. 12. Доброчесність, чеснота, моральність. 13. У міжнародному праві — становище, стан. 15. Пора року. 17. Південна злакова рослина, подібна до проса. 18. Закон відплати в індійських релігійно-філософських системах. 19. Помічник викладача під час лабораторних занять. 20. Висловлена у стислій формі політична вимога. 22. Територіальна одиниця. 25. Колючий кущ родини розових. 26. Виступ, що завершує горішню частину стіни. 28. Горюча, багата на алкоголь рідина. 29. Хліб з ячмінного борошна. 31. Комедіант. 33. Жриця давньоримської богині домашнього вогнища Вести. 34. Матеріал, призначений для подальшої промислової обробки.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Організм, позбавлений пігментації. 2. Важка позитивно заряджена частина атома. 3. Дикий шафран. 4. Одиниця виміру температури. 5. Заборона, яку накладає верховна державна влада на рішення нижчого органу. 6. Пристрій для розпилювання рідини. 9. Герой у деяких східних народів. 11. Невелика прісноводна риба ряду окунеподібних. 14. Підвищення для виступу промовців. 16. Виконавець ролей у театральних виставах. 20. Солдат або офіцер добірних піхотних чи кавалерійських частин. 21. Верхнє внутрішнє покриття в приміщенні. 23. Олійна та кормова рослина. 24. Пташа горобця. 26. Ім'я, дане тварині. 27. Добуте на полюванні. 30. Швидкий біг коня. 32. Хлібороб у стародавній Спарті.

Склав Іван СОБКО.

Відповіді на кросворд від 1 лютого

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 3. Грейдер. 6. Галактика. 8. Іхтіозавр. 10. Нагано. 12. Авгур. 13. Попона. 15. Сіль. 17. Глек. 18. Коловорот. 20. Філологія. 23. Лувр. 24. Ішан. 26. Персей. 27. Остюк. 28. Ренуар. 29. Моногамія. 30. Патагонія. 31. Шершень.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Приклад. 2. Реохорд. 4. Санація. 5. Квінтет. 7. «Тропак». 9. Імпорт. 11. Альбатрос. 14. Пігмаліон. 16. Пором. 19. Бурелом. 20. Флейта. 21. Ящірка. 22. Касація. 25. Комітет.

Астрологічний прогноз
із 17 по 23 лютого 2003 року

На цьому тижні ваші наполегливі спроби просунутися до наміченої мети приведуть до конкретних результатів, якщо тільки гнів і упертість не оволодіють вами.

ОВЕН. Для отримання вищої освіти або підвищення кваліфікації необхідно себе обмежувати і виявити дисциплінованість, що, можливо, буде для вас складно. Може бути, доведеться відмовитися від співпраці з деякими іноземними партнерами або з тими, хто нині далеко.

ТЕЛЕЦЬ. Незважаючи на бюрократичні затримки, ваша наполегливість в отриманні кредиту або спадщини нарешті може дати результат. Розподіл спільних доходів призведе до невдоволення, ви гадатимете, що з вами вчинили несправедливо.

БЛИЗНЯТА. У центрі вашої уваги будуть партнери — дружина або чоловік. Якщо внутрішнє роздратування стане значним, то ймовірність сварок з оточуючими зросте: щоб зняти його, можна зайнятися важкою фізичною працею, вправами або просто прибиранням.

РАК. Вас може дратувати і вимушене неробство, і перевантаження на роботі й удома. Це все може призвести до роздратування чи втоми. Ви повинні прагнути до більшої відповідальності та самодисципліни під час виконання найрутинніших службових і домашніх обов'язків.

ЛЕВ. Головною темою вашого життя стане кохання, діти і творчість, але попереду чекають труднощі і визначальним тут буде те, побоїтеся ви чи ні взяти на себе вантаж турбот і проблем коханої людини або взяти на себе відповідальність за народження чи виховання дитини.

ДІВА. Ви розриватиметеся між домівкою і роботою. Спільні труднощі або згуртують сім'ю, або з'явиться можливість виявити слабкі місця: головне — вчасно зробити кроки для зміцнення сім'ї. Ви можете стати свідком конфлікту між батьками.

ТЕРЕЗИ. Найважчим для вас на цьому тижні буде необхідність узяти участь у справах близьких родичів або оточуючих. Це може принести й успіх, і користь, але забере дуже багато сил і часу. Можливо, вам доведеться вирушити в знайомі місця або, навпаки, поїздку буде відкладено, через що порушаться плани, і ви залишитеся невдоволені.

СКОРПІОН. На цьому тижні ви можете напружитися і розв'язати свої фінансові проблеми. Найнеприємніше буде віддати борг або сплатити податки. Але ви відчуєте велике полегшення, якщо зробите це. Дехто прагнутиме розбагатіти, піднятися.

СТРІЛЕЦЬ. На цьому тижні ви відстоюватимете свою самостійність і незалежність, намагатиметеся самоствердитися. Від вашої поведінки залежить, наскільки серйозно можуть зіпсуватися стосунки з дружиною (чоловіком) або партнерами.

КОЗЕРІГ. Якщо ви підкоритеся своєму бажанню сховатися чи втекти від проблем, які необхідно було давно розв'язати, то лише погіршите своє становище. Найнеприємніше, що через це може погіршитися самопочуття.

ВОДОЛІЙ. Труднощі можуть виникнути у стосунках з дітьми чи коханими, з одного боку, і друзями — з другого. Ваші надмірні зустрічі з друзями або часті розваги можуть викликати в них обурення. Постарайтеся не доводити свої стосунки до конфлікту.

РИБИ. Перед вами може постати питання: або дім, або робота. Зацікавленість у виконанні своїх службових обов'язків може призвести до нехтування домашніх обов'язків. Що може стати причиною конфлікту між вами і сім'єю.

СПРОБУЙТЕ САМІ

Швидкі млинці і пундики

Незабаром Масляна. Це радісне й бажане свято у кожній родині, бо ж воно — передвісник весни. За традицією почесне місце на обідньому столі протягом усієї Масляної належить млинцям. Є багато рецептів їх приготування. Ось один, швидкий. На склянку кисляку розбовтайте два яйця, додайте сіль, цукор за смаком, дрібку соди, три ложки олії. Розмішайте, всипте борошно, ще раз добре вимішайте до густоти сметани й одразу випікайте.

Мал. Олександра МОНАСТИРСЬКОГО.

Наші бабусі, як найкращі ласощі, готували пундики. Складові частини — кисляк, яйця, борошно. Солі, цукру чи соди не додають, тісто має бути прісне і круте, як на вареники. Відстоюють, потім ще раз добре вимішують, ділять на шматки і розкачують невеликі коржі. Випікають з обох боків на сковороді у великій кількості жиру. Готові коржі підсолюють і перекладають смаженою цибулею.

Голос України

Редактор номера Віталій СУДДЯ.

Редколегія: Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Сергій ДЕМСЬКИЙ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Ціна договірна

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955.

Загальний тираж 159000.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»

Зам. 0311030. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

☎ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 454-84-92; телефакс — 234-72-54; відділ реклами — 449-72-53, 454-81-34, 454-81-44; телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій

Internet: http://uamedia.visti.net/golos

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»